

УДК 378.14

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З ПЕРЕВІРКИ ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-ТЕХНОЛОГІВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН У КОЛЕДЖІ

Л. Б. Дяченко

orcid.org/0000-0002-8600-6301

Стаття присвячена висвітленню організації педагогічного експерименту з проблеми формування науково-дослідницької компетентності майбутніх техніків-технологів легкої промисловості та системи емпіричних методів дослідження, які застосовувалися для доведення ефективності впровадження моделі формування науково-дослідницької компетентності майбутніх техніків-технологів за мотиваційним, когнітивним, діяльнісно-практичним та особистісним критеріями у процесі вивчення природничих дисциплін (хімії, біології та екології) у коледжі. У статті зосереджено увагу на необхідності формування науково-дослідницької компетентності у професійній підготовці майбутніх техніків-технологів легкої промисловості, так як високий рівень сформованості науково-дослідницьких знань, умінь та навичок дасть змогу випускникам розширити науковий кругозір, розвивати упродовж усього життя навички самостійної творчої діяльності, наукової роботи в професії, оволодіти логікою та методикою експериментальної та дослідницької діяльності. Для перевірки ефективності моделі формування науково-дослідницької компетентності автором представлена система діагностування рівня сформованості науково-дослідницької компетентності, яка може бути використана викладачами природничих дисциплін та методистами з метою вдосконалення професійної підготовки студентів.

Ключові слова: науково-дослідницька компетентність, технік-технолог легкої промисловості, метод дослідження, педагогічний експеримент.

ORGANIZATION OF EXPERIMENTAL WORK ON THE EFFICIENCY CHECK MODEL FORMING SCIENTIFIC AND RESEARCH COMPETENCY OF FUTURE TECHNOLOGIES OF THE EASY INDUSTRY IN THE PROCESS OF THE STUDY OF NATURAL DISCIPLINES IN COLLEGE

L. Djachenko

There has been represented the organization of pedagogic experiment on the problem of forming scientific and research competency in future light industry production technologists at college and the research methods system applied to prove efficiency of realizing the model of forming scientific and research competency (SRC) in students in the course of studying natural sciences at college. The hypothesis of the pedagogic research was the assumption that the level of forming scientific and research competency in future light industry production production technologists will increase if the developed model of SRC in students is introduced to the college's training and educating process which supposes coordinated actions of both teachers (planning, organization of different kinds of research activities in natural sciences subjects, results' analysis, improvement of teaching forms and methods) and students (mastering knowledge of natural sciences, understanding the essence and structure of scientific research conducting in various kinds of activities) which are realized at motivation-and-preliminary, context-and-process, and analytical-and-reflection stages. The system of evaluating the level of forming scientific and research competency, presented in the paper, can be applied by natural sciences teachers and methodologists in order to improve students' professional training.

Key words: scientific and research competency, production technologist in light industry, research method, pedagogic experiment.

Глобальні зміни в суспільстві, що відбуваються упродовж останніх десятиліть, ставлять перед професійною освітою завдання щодо підготовки компетентних, досвідчених, конкурентоспроможних фахівців, здатних до інноваційної діяльності й професійного зростання, використання світового досвіду в професійній діяльності. Ці завдання можливо виконати за умови такої системи підготовки кадрів, яка базується на формуванні науково-дослідницької компетентності (НДК) майбутніх професіоналів, високий рівень якої дасть змогу розвивати упродовж усього життя навички самостійної творчої діяльності, наукової роботи в професії, оволодіти логікою та методикою експериментальної та дослідницької діяльності.

Науково-дослідницька діяльність студентів (НДДС) сприяє виробленню нових знань, розширенню наукового кругозору, розвиває творче мислення, виховує потребу застосовувати набуті знання та навички в практичній діяльності. Ці якості особливо важливі для техніків-технологів легкої промисловості, адже саме від їх професійності та майстерності залежить якість, краса, зручність товарів народного вжитку та

креативний підхід у їх виробництві, впровадження сучасних технологій та тенденцій моди у сучасні виробництва легкої промисловості. Важливість та необхідність формування науково-дослідницької компетентності як складової професійної підготовки майбутніх спеціалістів даного фаху дасть змогу випускникам розширити науковий кругозір, розвивати протягом всього життя навички самостійної творчої діяльності, наукової роботи в професії, оволодіти логікою та методикою експериментальної та дослідницької діяльності. Проте існує протиріччя між потребою суспільства у висококваліфікованих техніках-технологах і невідповідністю більшості випускників цієї спеціальності до успішної дослідницької діяльності. Тому й виникає необхідність у цілеспрямованому, поетапному, скерованому процесі формування НДК майбутніх техніків-технологів у процесі вивчення природничих дисциплін (хімії, біології, екології).

Актуальні проблеми та завдання впровадження компетентнісного підходу в професійній освіті досліджували І.А. Адаєв, Р.Н. Азарова, М.В. Архипова, Л.І. Бондаренко, Л.В. Бурчак, І.О.Зимня, І.А.Зязюн, В.В.Кулешова, О.І. Пометун, Н.С.Сичевська, А.В. Хуторський та інші. На думку учених, реалізація компетентнісного підходу забезпечить якісно високий рівень підготовки конкурентоспроможних спеціалістів. Над створенням педагогічних умов, моделюванням, критеріальним апаратом процесу формування дослідницьких умінь та НДК майбутніх фахівців у навчально-виховному процесі працювали: М.В. Архипова, В.В. Ачкан, Л.В.Бурчак, С.Д. Белкіна, М.С.Головань, М.В. Золочевська, В.В. Кулешова, А.В. Пригодій, О.М. Спірін, А.В.Нізовцев та інші. Питання формування дослідницьких умінь та НДК з навчальних дисциплін науково-природничого напрямку відображено в наукових працях: І.О. Солошич, В.Д. Шарко – з фізики; Н.М. Гловин, В.В.Арестенко, Л.М.Романишина, Н.М. Соловій – з хімії; Л. М. Горшкова, Л.В.Коваль, В.Г. Сотник – з біології; Н.П. Боганець, Г.Б.Гордійчук, О.В.Медведева, О.А. Медведєв – з екології та інших.

Проте цих дослідженнях приділено недостатньо уваги особливостям та методам діагностики процесу формування НДК майбутніх техніків-технологів у процесі вивчення природничих дисциплін в коледжі.

Метою статті є висвітлення організації педагогічного експерименту з проблеми формування науково-дослідницької компетентності майбутніх техніків-технологів легкої промисловості в коледжі та представленні системи методів дослідження, які застосовано для доведення ефективності впровадження моделі формування науково-дослідницької компетентності майбутніх техніків-технологів у процесі вивчення природничих дисциплін в коледжі.

У попередніх дослідженнях було визначено, що науково-дослідницька компетентність майбутнього техника-технолога легкої промисловості – це інтегративна якість особистості, що визначається знаннями, уміннями та навичками, досвідом діяльності, ціннісним ставленням, особистісними якостями та показує ступінь готовності студента до виконання науково-дослідницької діяльності для вирішення професійно зорієнтованих завдань у сфері легкої промисловості та виражається в поєднанні мотиваційного, когнітивного, особистісного та діяльнісно-практичного компонентів. Застосовуючи методи наукового пізнання у виконанні дослідницьких завдань, студенти мають можливість розвинути свої професійні вміння, самостійність, здатність приймати креативні рішення у виконанні поставлених завдань, а також уміння знаходити нестандартні підходи до вирішення виробничих проблем.

Гіпотезою педагогічного дослідження виступило припущення, що рівень сформованості НДК у майбутніх техніків-технологів підвищиться, якщо впровадити розроблену модель формування НДК студентів у навчально-виховний процес коледжу, що передбачає взаємопов'язані дії викладачів (планування, організація різних видів дослідницької діяльності з природничих дисциплін, аналіз результатів, удосконалення форм і методів навчання) та дії студентів (оволодіння знаннями з природничих дисциплін, розуміння сутності та структури проведення науково-дослідницьких робіт (НДР) в різних видах діяльності), що реалізуються на мотиваційно-підготовчому, змістовно-процесуальному, аналітико-рефлексивному етапах.

Для перевірки гіпотези дослідження було проведено педагогічний експеримент на базі ДВНЗ «Харківський коледж текстилю та дизайну». В експериментальному дослідженні взяли участь дві групи студентів першого та другого курсу загальною кількістю 419 осіб, із них, згідно з програмою експерименту, було обрано: експериментальну групу (ЕГ) в кількості 207 осіб та контрольну групу (КГ) в кількості 212 осіб. Також до проведення дослідження були залучені 9 викладачів та 2 методисти ДВНЗ «ХКТД». Дослідження проводилося впродовж 3 років з жовтня 2015 року по жовтень 2018 року, що дозволило залучити до участі в експерименті потрібну кількість студентів ДВНЗ «ХКТД».

Проведенню експерименту передувало визначення критеріїв НДК майбутніх техніків-технологів легкої промисловості, які б являли собою об'єктивні оцінки проявів її компонентів. Виділили чотири компоненти науково-дослідницької компетентності: *мотиваційний, когнітивний, особистісний та діяльнісно-практичний*. Критерії сформованості НДК майбутніх техніків-технологів були визначені у

повній відповідності до структурних компонентів: мотиваційний, когнітивний, особистісний та діяльнісно-практичний. А показники сформованості були виділені відповідно до характеристик компонентів.

Для проведення дослідження рівня сформованості науково-дослідницької компетентності майбутніх техніків-технологів нами було використано комплекс емпіричних методів, зокрема: 1) метод педагогічного спостереження, 2) метод бесіди; 3) метод анкетування; 4) метод педагогічного експерименту; 5) метод вивчення студентських робіт; 6) метод рейтингу; 7) метод узагальнення незалежних психолого-педагогічних показників; 8) метод психологічного тестування; 9) статистичні методи обробки даних. Розглянемо тут деякі з них.

Упродовж усього періоду проведення дослідження використовувався *метод спостереження*. Цей метод дозволяє оперативно відстежувати зміни в поведінці учасників експерименту без безпосереднього втручання в їхню діяльність. Сутність методу зводиться до здійснення організованого та послідовного сприймання різних елементів педагогічного процесу. Великою перевагою спостереження є те, що його може здійснювати як сам експериментатор, так і учасники педагогічного процесу. Таким чином, зміни в поведінці студентів може фіксувати викладач або методист, з якими студенти співпрацюють. У такому випадку знижується ефект викривлення результатів спостереження, що може відбуватися через присутність незнайомої для студентів людини (експериментатора) на заняттях.

Таблиця 1

Методи дослідження показників критеріїв сформованості науково-дослідницької компетентності майбутніх техніків-технологів

Показник	Методи дослідження
Мотиваційний критерій	
Усвідомлення значущості науково-дослідницької компетентності для майбутньої професійної діяльності. Зацікавленість до проведення науково-дослідницької діяльності в сфері науково-природничих дисциплін(хімії, біології та екології).	Метод педагогічного спостереження, метод анкетування
Когнітивний критерій	
Знання основних методологічних понять та принципів з науково-природничих дисциплін (хімії, біології, екології). Знання теоретико-методологічних засад проведення досліджень.	Опитування Метод рейтингу
Особистісний критерій	
Спрямованість на пізнання. Спрямованість на саморозвиток. Ініціативність. Креативність. Організованість. Відповідальність. Комунікативність.	Метод психологічного тестування
Діяльнісно-практичний критерій	
Здатність роботи з джерелами інформації Здатність и визначення та формулювання наукового апарату дослідження. Здатність розробляти алгоритм дій згідно з логікою експерименту. Розрахункові вміння. Презентативні вміння.	Метод педагогічного спостереження, метод вивчення студентських робіт

Метод спостереження використовувався для фіксування ставлення майбутніх техніків-технологів до НДД. Безумовно, опитування та анкетування студентів щодо їхнього ставлення до НДД можуть бути досить ефективними та давати добре структуровану інформацію. Але у випадку використання опитувальників та анкет ми можемо зіштовхнутися з проблемою «соціально схвалюваних відповідей». Це означає, що студенти свідомо можуть давати більш оптимістичні відповіді на запитання щодо свого ставлення, щоб справити позитивне враження на експериментатора. Безпосереднє спостереження, що спрямоване на дослідження прояву інтересу майбутніх техніків-технологів до НДД дозволяє отримати більш об'єктивні дані.

Метод анкетування було використано в дослідженні для уточнення інформації про ставлення майбутніх техніків-технологів до НДД. Перевагою цього методу є те, що він дає можливість отримати добре структуровану та деталізовану інформацію про різноманітні явища педагогічного процесу. Зокрема анкетування дає можливість нам уточнити:

- Як студенти ставляться до професії, яку вони опановують?
- Чи збираються вони працювати за фахом, який опановують?
- Що студенти розуміють під науково-дослідницькою діяльністю?
- Які емоції вони переживають, коли необхідно виконувати лабораторну/практичну роботу, що передбачає використання навичок науково-дослідницької діяльності?
- Чи вважають вони науково-дослідницьку діяльність необхідним елементом професійної діяльності успішного техника-технолога?
- Чи збираються використовувати навички науково-дослідницької роботи у майбутній професійній діяльності?

Для доведення ефективності впровадження моделі формування НДК майбутніх техніків-технологів у процесі вивчення природничих дисциплін було використано *педагогічний експеримент*. На підготовчому етапі експерименту ми зустрілись з кураторами груп та ознайомились з досвідом роботи кураторів, ознайомили студентів і кураторів з планом проведення експерименту. Також відвідали лекції провідних викладачів коледжу з хімії, біології та екології, бо змістовна насиченість саме цих дисциплін впливає на сформованість НДК студентської молоді. У рамках експерименту було націлено викладачів цих дисциплін при поданні інформаційного матеріалу на акцентування уваги студентів на питаннях формування в них інтересу до проведення наукових досліджень, що позитивно вплине на професійне становлення студентів. Педагогам в процесі здійснення гурткової діяльності зі студентами, а також під час занять слід застосовувати інноваційні дослідницькі методи навчання, спонукати студентів до самостійного творчого пошуку, усіяло підтримувати індивідуальність та креативність думки студента. Експеримент був організований у такий спосіб: для студентів ЕГ окрім традиційних форм та методів навчання була розроблена модель формування НДК студентів, яка була впроваджена як у навчальному процесі, так і у позааудиторну роботу з хімії, біології та екології. На початку педагогічного експерименту було проведено констатувальне дослідження, метою якого було визначення початкового рівня сформованості НДК майбутніх техніків-технологів. Завданнями цього етапу експерименту були:

1. Відбір методів дослідження, за допомогою яких перевірявся початковий рівень сформованості НДК.
2. Виявлення початкового рівня кожного з компонентів на основі розроблених критеріїв, показників та рівнів сформованості: мотиваційного, когнітивного, особистісного, діяльнісно-практичного компонентів НДК майбутніх техніків-технологів.

Метою проведення формувального етапу експерименту було створення НДК, яка оцінюється за мотиваційним, когнітивним, особистісним і діяльнісно-практичним критеріями. Завдання цього етапу педагогічного експерименту були такі: 1) розроблення моделі формування НДК студентів і впровадження її в навчально-виховний процес коледжу; 2) перевірка рівня сформованості НДК студентів у контрольній та експериментальній групах за мотиваційним, когнітивним, особистісним і діяльнісно-практичним компонентами.

На контрольному етапі експерименту було проведено порівняння результатів до і після впровадження моделі формування НДК майбутніх техніків-технологів. Таке порівняння здійснювалося окремо в експериментальній та контрольній групі з використанням статистичних методів, що дозволило підтвердити ефективність упровадженої моделі.

Метод вивчення студентських робіт є надзвичайно ефективним та дає можливість не просто оцінити глибину знань студента, а й його здатність до використання цих знань на практиці (діяльнісно-практичний критерій), а також показує ставлення студентів до НДР, зацікавленість предметом, спрямованість на пошук нового, гнучкість у виконанні завдань, сформованість організаційних навичок. В якості об'єктів аналізу ми використовували письмові звіти за практичними та лабораторними роботами з біології, хімії та екології. Аналіз робіт дозволив нам визначити рівень розвитку: навичок роботи з джерелами: уміння відбирати наукові джерела та працювати з зарубіжними джерелами, уміння аналізувати джерела; уміння та навичок визначення та формулювання наукового апарату: актуальність дослідження, постановка мети, визначення об'єкту та предмету, гіпотези та завдань дослідження; організаційних уміння та навичок: підбір необхідного інструментарію (приладів, посуду, реактивів) для виконання роботи, розподіл часу, чіткість та логічність побудови звіту; уміння розробляти алгоритм дій згідно з логікою експерименту, що витікає із завдання практичної, лабораторної чи індивідуальної НДР; розрахункових вмінь: підбір адекватних завданню хімічних чи біологічних формул, точність підрахунку.

Метод рейтингу використовувався з метою отримання об'єктивної інформації про рівень розвитку знань майбутніх студентів з професійно значущих дисциплін (біології, хімії, екології), а також для оцінки презентаційних навичок студентів. Цінність цього методу дослідження полягає в тому, що він дозволяє отримати інформацію про якість засвоєння знань студентами безпосередньо від фахівців, що є експертами в своїй справі. В якості експертів було залучено по три викладачі з хімії, біології та екології, а також методисти, які робили свої висновки на основі спостереження за роботою студентів, опитування та оцінки

якості їхніх лабораторних та практичних робіт, а також на конкурсах дослідницьких робіт, що проводилися викладачами в позанавчальний час. Залучення декількох фахівців із кожної дисципліни було використано для того, щоб підвищити об'єктивність оцінок. Адже у випадку, коли роботу оцінює лише одна людина, що викладає у студентів певну дисципліну, то на її оцінки можуть впливати сторонні суб'єктивні фактори. Індивідуальні незалежні оцінки дозволили уникнути проблеми конформізму, що виникає при винесенні групового рішення.

Метод психологічного тестування було використано з метою визначення показників мотиваційного, когнітивного, особистісного та діяльнісно-практичного критеріїв сформованості НДК майбутніх фахівців легкої промисловості. Важливою перевагою методу є наявність широкої бази апробованих та верифікованих методик тестування, що дозволяють отримати вичерпну інформацію про особистісні характеристики людини.

Для визначення рівня розвитку показників *мотиваційного критерію* сформованості НДК майбутніх техніків-технологів легкої промисловості було використано: 1) методику «Мотивація професійного навчання» В. Каташева [6]; 2) методику «Мотивація професійної діяльності» К. Замфір, в модифікації А. Реана [1]; 3) методику «Мотиваційний профіль» Ш. Річі, П. Мартіна [5]; 4) опитувальник внутрішньої мотивації Р. Раяна [7]. Представимо тут деякі з них:

Методику «Мотивація професійної діяльності» К. Замфір у модифікації А. Реана було використано з метою уточнення наявності у студентів бажання продовжувати свою діяльність в обраній професії. На жаль, часто буває так, що, вступивши до коледжу, студент зовсім нічого не знає про обраний професійний шлях, з часом розчарується в обраній професії і навчається лише для того, щоб отримати диплом молодшого спеціаліста та піти працювати за іншим фахом. Наявність зацікавленості в майбутній професії є обов'язковою умовою формування НДК. Така методика дозволяє визначити вираженість мотивації за трьома шкалами: шкала внутрішньої мотивації, зовнішньої позитивної мотивації та зовнішньої негативної мотивації. Визначені типи професійної мотивації будуть розглядатися нами як три рівні: внутрішня мотивація – високий рівень професійної мотивації, зовнішня позитивна мотивація – середній, зовнішня негативна мотивація – низький рівень професійної мотивації.

Опитувальник внутрішньої мотивації Р. Раяна [7] був використаний для визначення наявності внутрішньої мотивації НДД майбутніх техніків-технологів легкої промисловості. Опитувальник містить 14 тверджень, які характеризують відношення досліджуваного до певної «роботи». Щоб уникнути помилки оцінювання предмету, а не дослідницької діяльності, ми пропонуємо студентам бланк опитувальника для заповнення тричі – після виконання лабораторних робіт з хімії, біології та екології. За результатами всіх трьох оцінювань виводився середній бал внутрішньої мотивації до НДД у професійній сфері, що оцінювався за трьома рівнями: низьким, середнім та високим. Внутрішня мотивація оцінюється за чотирма показниками: 1) задоволення, що студент отримує від дослідницької діяльності; 2) докладені зусилля студента до виконання НДР; 3) почуття компетентності в процесі виконання НДР; 4) почуття самодетермінованості. На основі поєднання результатів вказаних психологічних методик формувалася висновок про загальний рівень сформованості НДК майбутніх техніків-технологів легкої промисловості за мотиваційним критерієм.

Для визначення рівня розвитку показників *особистісного критерію* сформованості НДК майбутніх фахівців легкої промисловості було використано: 1) методику визначення рівня самоактуалізації особистості (опитувальник САМОАЛ) Л. Гозмана, М. Кроза; 2) бланковий тест «Ініціативність» О. Крупнова; 3) тест експрес-діагностики відповідальності Л. Косолапової. Для визначення рівня розвитку рефлексивності, що є одним з показників *діяльнісно-практичного критерію* сформованості НДК майбутніх техніків-технологів легкої промисловості було використано *методику діагностики рівню розвитку рефлексивності А.В. Карпова* [2].

Отже, проблема формування науково-дослідницької компетентності майбутніх техніків-технологів легкої промисловості потребує глибокого вивчення. Застосування представленої системи методів педагогічного дослідження дозволило нам дослідити рівень сформованості НДК майбутніх техніків-технологів та перевірити ефективність запровадження авторської моделі формування науково-дослідницької компетентності, що передбачає взаємопов'язані дії викладачів (планування, організація різних видів дослідницької діяльності з природничих дисциплін, аналіз результатів, удосконалення форм і методів навчання) та дії студентів (оволодіння знаннями з природничих дисциплін, розуміння сутності та структури проведення НДР в різних видах діяльності). Система діагностування рівня сформованості науково-дослідницької компетентності студентів може бути використана викладачами природничих дисциплін, студентами та методистами з метою вдосконалення професійної підготовки студентів у коледжі. У подальшому буде представлено результати та аналіз результатів експериментальної роботи щодо перевірки ефективності моделі формування науково-дослідницької компетентності майбутніх техніків-технологів легкої промисловості у процесі вивчення природничих дисциплін у коледжі.

Література

1. Захарова Т. И. Мотивация трудовой деятельности : Учебно-методический комплекс / Т. И. Захарова, С. В. Гаврилова. – М. : Изд. центр ЕАОИ. 2008. – 216 с.
2. Карпов А.В. Рефлексивность как психическое свойство и методики её диагностики / А.В. Карпов // Психологический журнал – 2003. –Т. 24. – № 5. – С. 45–57.
3. Каташев В.Г. Исследование мотивации профессионального обучения [Электронный ресурс] / В.Г. Каташев. – Режим доступа: <http://career.vvsu.ru/vuzam/analytics/motivation.asp>]
4. Климчук В.О. Опитувальник внутрішньої мотивації/ Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: Зб. Наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. – №12 (37). – С. 71-76.
5. Ричи Ш., Мартин П. Управление мотивацией: Учеб. пособие для вузов /Пер. с англ, под ред. проф. Е.А. Климова. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. — 399 с.
6. Основы психологии: Практикум» /ред. сост. Л.Д.Столяренко. Изд.7-е. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2006 г. – 704 с.
7. Ryan R. M. (1982). Control and information in the intrapersonal sphere: An extension of cognitive evaluation theory. Journal of Personality and Social Psychology, 43, 450-461.

References

1. Zaharova T. I. Motivatsiya trudovoy deyatelnosti : Uchebno-metodicheskiy kompleks / T. I. Zaharova, S. V. Gavrilova. – M. : Izd. tsentr EAOI. 2008. – 216 s.
2. Karpov A.V. Refleksivnost kak psihicheskoe svoystvo i metodiki eYo diagnostiki / A.V. Karpov // Psihologicheskij zhurnal – 2003. –Т. 24. – # 5. – S. 45–57.
3. Katashev V.G. Issledovanie motivatsii professionalnogo obucheniya [Elektronnyiy resurs] / V.G. Katashev. – Rezhim dostupu: <http://career.vvsu.ru/vuzam/analytics/motivation.asp>]
4. Klimchuk V.O. Opituvальnik vnutrіshnoYi motivatsiyi/ Naukoviy chasopis NPU ImenI M.P. Dragomanova. SerIya #12. PsihologIchnI nauki: Zb. Naukovih prats. – K.: NPU ImenI M.P. Dragomanova, 2006. – #12 (37). – S. 71-76.
5. Richi Sh., Martin P. Upravlenie motivatsiey: Ucheb. posobie dlya vuzov /Per. s angl, pod red. prof. E.A. Klimova. — M.: YuNITI-DANA, 2004. — 399 s.
6. Osnovy psihologii: Praktikum» /red. sost. L.D.Stolyarenko. Izd.7-e. – Rostov-na- Donu: «Feniks», 2006 g. – 704 s.
7. Ryan R. M. (1982). Control and information in the intrapersonal sphere: An extension of cognitive evaluation theory. Journal of Personality and Social Psychology, 43, 450-461.

УДК 378(038, 1-87)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ЗВО

Н. Р. Кисіль

orcid.org/0000-0002-8178-9482

У статті обґрунтовано критерії, які забезпечують формування креативності майбутніх учителів початкової школи. Виділено основні умови перетворення діяльності вчителя у креативну, проаналізовано головні потреби у формуванні креативності студентів у ЗВО. Розглянуто структуру розвитку креативності майбутніх учителів у закладах вищої освіти. Проаналізовано основні поняття та параметри креативності. Висвітлено основні педагогічні умови, сприятливі для розвитку педагогічної креативності та важливість створення креативного освітнього середовища. Подано групи факторів, що перешкоджають формуванню креативності, а також сфери, що дає можливість створити креативне освітнє середовище. Описано, що може перешкоджати розвитку креативності та прийняти проблему, використовуючи найоптимальніші для цього можливості, щоб створити новий, оригінальний продукт. Наведені приклади, що передбачають формуванню креативності й потребують створення у вищому навчальному закладі цілісної, самокерованої системи. Якою саме має бути креативна особистість та як допомогти становленню такої особистості, а саме, майбутньому вчителю початкових класів, в умовах ЗВО.

Ключові слова: креативність, креатив, заклад вищої освіти, майбутній учитель початкової школи, структура, креативне освітнє середовище.